

Verslag raadpleging

Verslag van de raadpleging van de commissie Gehoorscreening, gehouden op 6 mei 2024 in Utrecht voor het advies *Zicht op gehoorverlies bij kinderen en jongeren*.

Aanwezig van de commissie:

- prof. dr. M.C. Cornel, *voorzitter*
- prof. dr. R.M.M. Crutzen
- dr. J.A. Deurloo, *structureel geraadpleegd deskundige*
- dr. ir. J.A.P.M. de Laat
- prof. dr. C. Rieffe (online)
- dr. L.V. Straatman
- dr. G.J.M.W. van Thiel
- dr. F.L. Büchner, *secretaris*
- dr. S.J.G.C. Welten, *secretaris*

Aanwezig van de genodigden:

- vertegenwoordiging vanuit NCJ
- vertegenwoordiging vanuit GGD-GHOR
- vertegenwoordiging vanuit Actiz
- vertegenwoordiging vanuit GDD Amsterdam

Opening

De voorzitter opent de bijeenkomst en verwelkomt de deelnemers. Voordat de raadpleging start wordt kort de gang van zaken door genomen. De belangrijkste punten zijn dat partijen maximaal 10 minuten spreektijd krijgen. Daarna is er tijd voor verhelderende vragen van de commissie. Er zal geen discussie worden gevoerd en deelnemers mogen niet op elkaar reageren. Er wordt gestart met een korte voorstel ronde.

Schriftelijke inbreng

Alle deelnemers hebben ook een schriftelijke bijdrage geleverd (van Actiz is na de raadpleging toegezonden). Daarin leggen ze allemaal nadruk op preventie. Ze benoemen het nut van voorlichting, maar gaan weinig in op het nut van eventuele gehoorscreening. Steekproefsgewijze monitoring wordt wel genoemd. De commissie geeft aan geïnteresseerd te zijn in de effectiviteit van voorlichting en in de vraag bij wie de verantwoordelijkheid voor voorlichting ligt. Ook geeft de commissie aan dat het belang is om dicht bij de adviesvraag te blijven. Het gaat dus om de vraag of er een gehoorscreening moet komen en wat eventuele alternatieven zijn.

Bijdrage Stichting Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ)

De mondelinge bijdrage van het NCJ blijft dichtbij de schriftelijke inbreng en legt de nadruk op primaire preventie. Volgens het NCJ is gezondheid van de samenleving een gedeelde verantwoordelijkheid, zowel van het individu als van de maatschappij. Preventie van gehoorschade bij jongeren is een cruciale stap naar gezond opgroeien. Het is belangrijk om de omgeving waarin kinderen leven en leren zo gezond mogelijk te maken. De omgeving heeft immers een grotere invloed op gezondheid en gedrag dan individuele keuzes. Het NCJ pleit ervoor om het maximale geluidsniveau te verlagen naar 100 dB(A) en te zorgen voor handhaving om gedragsverandering te ondersteunen. Het is van belang dat wet- en regelgeving

opgevolgd wordt door de horeca, festivals en andere branches en handhaving plaatsvindt op een nieuwe norm om gedragsverandering te ondersteunen. Fabrikanten van koptelefoons en vergelijkbare apparaten moeten ook hun verantwoordelijkheid nemen door producten van goede kwaliteit te leveren die het gehoor niet beschadigen. Daarnaast kan het individu zelf maatregelen nemen door het gebruik van gehoorbescherming.

Het monitoren van gehoorschade bij kinderen en jongeren in Nederland is belangrijk, maar de focus moet volgens het NCJ liggen op het voorkomen van gehoorschade. Volgens het NCJ moet de omvang van het probleem inzichtelijk worden en is het belangrijk om efficiënt te monitoren. Het NCJ vindt het onnodig om alle kinderen en jongeren in Nederland te screenen op hun gehoor, steekproefsgewijze monitoring is wel een optie. Eveneens is onderzoek naar verschillende aspecten van gehoorontwikkeling belangrijk.

Het NCJ pleit dus voor preventieve maatregelen in plaats van screening. Mocht er toch een gehoorscreening komen, dan moet deze volgens het NCJ gericht zijn op educatie en bewustwording, in plaats van slechts een momentopname te zijn.

De commissie merkt op dat gehoorverlies op jonge leeftijd niet alleen wordt veroorzaakt door hoge geluidsniveaus en dat het van belang is om na te gaan waardoor gehoorverlies op jonge leeftijd nog meer wordt veroorzaakt. De commissie vraagt hoe met voorlichting de hele doelgroep bereikt wordt. Het NCJ geeft aan dat nagegaan moet worden hoe je jongeren kan bereiken en tot een ander gedrag kan laten komen en dat het daarbij van belang is samen te werken met jongeren en door een innovatieve bril te kijken.

Vanuit de commissie komt de vraag of de voorlichting misschien uitgevoerd kan worden door het NCJ. Het NCJ geeft aan dat ze hierin kunnen optrekken met de JGZ-sector en de branche- en beroepsverenigingen. De commissie vraagt zich af of het NCJ een idee heeft hoe steekproefsgewijze monitoring vormgegeven kan worden. Het NCJ geeft aan dat er niet alleen naar de JGZ-contactmomenten gekeken moet worden, omdat we weten dat jongeren op andere momenten en via andere kanalen aan hun informatie komen en beïnvloed worden. Als het tot gedragsverandering moet komen dan vindt het NCJ het essentieel om dat samen met de jongeren te doen.

Vanuit de commissie komt de vraag of het NCJ naast een pleidooi voor preventie ook een pleidooi heeft tegen screening. Het NCJ geeft aan dat het niets tegen screening heeft, maar het zich wel bewust is van het feit dat het echte leven van jongeren zich buiten afspeelt.

De commissie merkt op dat het NCJ aangeeft niet zo veel te zien in monitoring door middel van een gehoorscreening. De commissie vraagt hoe het NCJ aankijkt tegen het individuele belang. Met monitoring door gehoorscreening komt je erachter wie al gehoorschade heeft en wie er extra in de gaten gehouden moet worden. Het NCJ geeft aan dat ze meer zien in het voorkomen van gehoorschade dan het alleen maar monitoren. Vanuit de commissie komt de vraag of het wellicht mogelijk is om risicogroepen aan te wijzen als het niet mogelijk is om de gehele doelgroep te screenen? Het NCJ geeft aan dat er veel mogelijk is, maar dat het de vraag of het wenselijk is niet volmondig met ja kan beantwoorden.

Bijdrage GGD GHOR

De mondelinge bijdrage van GGD GHOR blijft dichtbij de schriftelijke inbreng, waarvoor verschillende regionale GGD-en input is opgehaald. Volgens GGD GHOR is de kans op gehoorschade een individueel probleem maar zeker ook een maatschappelijk probleem. De kans op gehoorschade start al jong. Binnen de GGD zijn ze op meerdere fronten met gehoorbescherming bezig. GGD GHOR is niet tegen screenen, maar vindt dat er goede

apparatuur en goede omstandigheden nodig zijn om een screening goed uit te kunnen voeren. Daarvoor zou er veel geld bij moeten en dit zou een onevenredig groot beslag leggen op de algemene werkzaamheden.

Kijkend naar alternatieven is volgens GGD GHOR een samenwerking noodzakelijk tussen niet alleen de JGZ en de GGD, maar ook met de partners in het onderwijs, de gemeente en VeiligheidNL. Daar zou veel bereikt kunnen worden met voorlichting. Ook is het mogelijk om een online gehoortest uit te voeren.

Volgens GGD GHOR is belangrijk om te bepalen wie de risicogroepen zijn. Eveneens is het onderwijs erg belangrijk. GGD GHOR wijst erop dat er voorlichtingsmateriaal beschikbaar is voor het onderwijs, maar dat dit nog nauwelijks wordt ingezet. Het onderwijs worstelt er volgens GGD GHOR mee om alle gezondheidsproblemen binnen het curriculum te passen. Volgens GGD GHOR is het belangrijk om met het onderwijs samen te bekijken waar er mogelijkheden zijn. Ook is het belangrijk om jongeren erbij te betrekken.

De commissie heeft een vraag over het kostenaspect. Is het in plaats van standaard een audiogram bij alle jongeren op de middelbare school haalbaar om jongeren alleen te screenen als ze de jeugdarts bezoeken? GGD GHOR geeft aan dat de contactmomenten met de jeugdarts niet standaard zijn, op basis van de antwoorden vanuit de vragenlijst wordt iemand doorgestuurd naar de jeugdverpleegkundige of jeugdarts.

De commissie vraagt naar manieren om de bewustwording onder jongeren te bevorderen. Is het bijvoorbeeld mogelijk om – als de antwoorden op de vragen over het gehoor in de vragenlijsten daar aanleiding toe geven - nog beter te wijzen op online gehoortesten? GGD GHOR geeft aan dat een online gehoortest al wordt aangeboden via een link. De commissie vraagt of het mogelijk is om het resultaat van de online gehoortest in te sturen naar de jeugdarts. GGD GHOR geeft aan dat dit mogelijk is, maar of ze het doen is de vraag. GGD GHOR denkt dat het voor bewustwording van belang is aan te sluiten bij de leefwereld van jongeren. GGD GHOR gelooft dat als je jongeren benadert door een manier die ze aanspreekt en die ze toch al gebruiken, je dan makkelijker en efficiënter een grote groep kan bereiken. Ze zijn via het onderwijs te benaderen, maar vooral ook online, bijvoorbeeld via influencers. Voor de meeste jonge mensen tussen de 10-25 jaar is muziek enorm belangrijk. Als jongeren kunnen ervaren hoe het is om geen muziek meer te kunnen luisteren op hun 25^e of om niet meer de baan te kunnen uitvoeren die ze voor ogen hebben dat zou een mogelijke ingang kunnen zijn volgens GGD GHOR.

Bijdrage ACTIZ

ACTIZ vertegenwoordigt de JGZ-organisaties die niet onder de GGD vallen. De JGZ voert de neonatale screening uit, waarbij wordt gekeken of het gehoor goed is aangelegd, en de screening bij 4-6 jaar. In deze raadpleging gaat het over schade door blootstelling aan geluid en dat kun je in beeld krijgen door screening of door vragenlijsten waarin wordt gevraagd of er klachten zijn, dus of kinderen at risk zijn. ACTIZ merkt op dat dat niet overal op dezelfde manier gebeurt.

Volgens ACTIZ is de vraag waarom je wilt screenen. Met screening kun je vroegtijdig iets opsporen om het te behandelen. Gehoorschade is echter onomkeerbaar en niet behandelbaar, dus wat wil je dan voorkomen? Slechte prestaties op school of ontwikkelingsproblemen? Hoe essentieel zijn eventuele achterstanden in de ontwikkeling op die leeftijd, want de basis is al ontwikkeld dus het gaat meer over verrijking, bijvoorbeeld sociale contacten.

ACTIZ merkt op dat niet alleen gehoorschade ontwikkelingsproblemen of problemen met schoolprestaties kan geven. Aan die andere mogelijke oorzaken besteedt de JGZ al aandacht. Als er twijfel is over gedrag dan is het mogelijk dat er een indicatie afspraak bij de JGZ plaatsvindt en die kijkt dan niet alleen naar gehoor, maar ook breder.

ACTIZ vraagt zich af of het meten van gehoorverlies het gewenste effect zal hebben. Stel er is geen gehoorschade en geen risicogedrag. Dan concludeert de JGZ: alles is oké. Krijgt het kind dan inderdaad de boodschap: 'dit gedrag moet ik volhouden?'. En stel het kind heeft geen schade maar wel risicogedrag, zou dat geen tegengesteld effect kunnen hebben? Dat het kind denkt: 'zo erg is het niet, ik hoef mijn gedrag niet aan te passen'. Of er is wel schade, maar dat is niet te herstellen, het kind kan alleen erger voorkomen. De vraag is dus volgens ACTIZ of meting het beste is als je gedragsverandering wilt bewerkstelligen. Volgens ACTIZ is het heel belangrijk om voorbeeldgedrag te laten zien. ACTIZ vraagt zich ook af of er al onderzoek wordt gedaan naar de effectiviteit van interventies die al worden ingezet, zoals het wijzen op de mogelijkheid van een online hoortest, het uitdelen van oordopjes of een dB meter bij concerten. Tot slot vraagt ACTIZ zich af of er wel voldoende bekend is over de aard en omvang van het probleem voor we tot een oplossing proberen te komen. Is er een toename van geluidsschade bij jongeren en zo ja, weten we iets over de leeftijd waarop dat voortkomt? Komt het door vuurwerk of door continue geluid door muziek? Vervolgens is het volgens ACTIZ van belang dat er een gedeeld beeld ontstaat over wie er verantwoordelijk is voor de oplossing van het probleem. Is het een individueel probleem of een maatschappelijk probleem en welke rol speelt JGZ bij de mogelijke oplossing? Volgens ACTIZ is het van belang jongeren en ouders moeten te vragen hoe zijn daar tegenaan kijken.

De commissie vraagt of we niet eigenlijk al een gehoorscreening hebben voor kinderen en jongeren. ACTIZ geeft aan dat ze eigenlijk al screening doen door metingen en de JGZ-vragenlijsten. Door het stellen van vragen over het gehoor draag je al bij aan bewustwording onder jongeren. Maar als je effectief en efficiënt wilt zijn met screening moet je kijken waar je nog meer kan doen en wie dat moet doen.

De commissie vraagt zich hoe kansrijk ACTIZ het acht om de verantwoordelijkheid voor de oplossing bij de jongeren te leggen. ACTIZ geeft aan dat hun pleidooi niet gaat over de verantwoordelijkheid neerleggen bij de jongeren, maar dat er aan de jongeren gevraagd moet worden hoe zij denken dat de bewustwording bevorderd kan worden.

De commissie vraagt een gehoortest waaruit blijkt dat het gehoor beschadigd is zorgt voor bewustwording. Volgens ACTIZ kan dat inderdaad, maar ben je dan eigenlijk al te laat.

De commissie merkt op dat gehoorverlies geleidelijk gaat en dat met een audiogram schade gemeten kan worden terwijl er nog geen klachten zijn. Bij die groep kan een gehoortest toch wel op tijd zijn om voor bewustwording? ACTIZ vraagt zich af of de boodschap dat ze voorzichtig moeten zijn met hun gehoor omdat de gehoorschade anders nog ernstiger kan worden wel binnenkomt bij jongeren. ACTIZ geeft aan dat er meer onderzoek nodig is naar de leeftijd waarop een gehoorscreening effectief en efficiënt is en hoe groot het probleem nu is.

Bijdrage GGD Amsterdam

De mondelinge bijdrage van GGD Amsterdam blijft dichtbij de schriftelijke inbreng. In Amsterdam is preventie van gehoorschade erg belangrijk. Er wordt veel gedaan onder andere in het uitgaansleven, campagnes voor bewustwording en ze zijn bezig met een lokaal convenant. Ten aanzien van het voorkomen van gehoorschade van minderjarigen is GGD Amsterdam voor een integrale aanpak. De GGD en de JGZ kunnen het niet alleen. Om zicht te

krijgen op jongeren met gehoorverlies gebruikt GGD Amsterdam de digitale vragenlijst Jij en je Gezondheid met vragen van VeiligheidNL met aan het einde een boodschap. Bij de informatie zit ook een link naar de online oorcheck en het is mogelijk om daarna een jeugdarts te spreken over het gehoor. Op dit moment is er geen zicht op de data uit deze onderzoeken.

GGD Amsterdam ziet het als zijn taak om voorlichting te geven op verschillende onderwerpen zowel individueel als collectief en doet dat samen met de Gezonde School. GGD Amsterdam werkt op maat, afhankelijk van de wens vanuit scholen om aandacht te geven aan een specifiek onderdeel. Preventie van gehoorschade past goed als onderwerp heel goed bij de Gezonde School, maar er zijn geen verzoeken vanuit individuen, groepen of scholen gekomen en het is de vraag of scholen behoefte hebben aan nog meer voorlichting.

Het geven van een structurele gehoorscreening voor alle jongeren is naar de mening van GGD Amsterdam niet haalbaar. Het vraagt aanpassing van de contactmomenten op de basisscholen en het voortgezet onderwijs; een enorme logistieke uitdaging en een verzwarende van het pakket van de JGZ.

GGD Amsterdam is een voorstander van een integrale aanpak waarbij verschillende partijen een rol hebben in het voorlichten en het creëren van bewustwording: de audiciens, de horeca, sportclubs, de kinderopvang en de uitgaansbranche. Maar bijvoorbeeld ook digitale platformen waar ouders aan bod kunnen komen, bijvoorbeeld de groeigids. De huidige werkwijze van GGD Amsterdam kan daar onderdeel van zijn (inclusief jouwGGD), maar gehoorscreening voor alle kinderen en jongeren is niet haalbaar.

De commissie vraagt of de uitkomsten van de vragenlijst inzicht kunnen verschaffen in hoe groot het probleem is rondom gehoorverlies bij jongeren. GGD Amsterdam geeft aan dat de vragenlijst meer gaat over bewustwording en risicogedrag. Bovendien wordt de vragenlijst op specifieke momenten afgenomen terwijl je vooral meer inzicht wilt hebben in de hele periode tussen 5 en 18 jaar. Op welke leeftijd is er vooral sprake van risicovol luistergedrag, op welke leeftijd treedt schade op? Is gehoorschade aan het toenemen? Wat valt er te behalen tussen de leeftijd van 5-18 jaar naast wat we nu doen, en voor welke interventies zijn kinderen en jongeren gevoelig en op welke leeftijd?

De commissie vraagt of het niet beter is snel actie te ondernemen in plaats van eerst het probleem in kaart te brengen – wat lang kan duren. De aanwezige partijenvragen zich af of je met een screening het probleem kan aanpakken. Het moet wel duidelijk zijn wat gehoorscreening oplevert, omdat het vraagt om een enorme inzet. Bovendien kun je met een integrale aanpak wellicht veel meer mensen bereiken.

De commissie merkt op dat iedere GGD zelf mag bepalen welke vragenlijst er gebruikt wordt. Niet iedere GGD gebruikt Jij en je Gezondheid en zelfs als je werkt met Jij en je Gezondheid hoeven de vragen over het gehoor er niet in te zitten, omdat de school heeft gekozen voor een andere vraag. Zijn er mogelijkheden om de vragen over het gehoor altijd op te nemen?

GGD Amsterdam geeft aan dat het correct is dat iedere GGD mag kiezen welke vragen er gesteld worden en jongeren kunnen er ook zelf voor kiezen om de vragen niet te beantwoorden. En dit schooljaar zal voor het eerst in het schoolprofiel het onderwerp gehoor terugkomen. Naar verwachting zal dit weer een bewustwording bij scholen creëren en misschien ook een verzoek om hiermee wat te doen. Momenteel leeft het onderwerp gehoor niet zo onder scholen.

De commissie vraagt of in de vragenlijsten op het basisonderwijs ook naar gehoor wordt gevraagd zoals in het voortgezet onderwijs. GGD Amsterdam geeft aan dat op de basisschool de vragenlijst wordt ingevuld door de ouders en dat hier wel vragen over het gehoor in zitten

zoals; "maakt u zich zorgen over het gehoor van uw kind?". De andere vragen zitten eigenlijk 'verstopt' in de vragen over het socialmediagebruik. GGD Amsterdam geeft aan dat het heel wisselend is hoe goed de vragenlijst door ouders wordt ingevuld.

De commissie vraagt of het duidelijk is hoeveel mensen de oorcheck uitvoeren waar in de vragenlijst naar verwezen wordt. GGD Amsterdam geeft aan dat dat onduidelijk is.

De commissie vraagt of het mogelijk is om de vragenlijst in de klas af te nemen, direct gevolgd door de oorcheck en dan de data samen te voegen. De deelnemers merken op dat de oorcheck en de vragenlijst niet van dezelfde organisatie zijn. ACTIZ geeft aan dat individuele inzichten wellicht niet nodig zijn, maar dat informatie per groep ook al nuttig is.

Afsluiting

De voorzitter bedankt de deelnemers voor hun inbreng en deelt mee dat er een verslag wordt gemaakt, dat tegelijk met het advies wordt gepubliceerd. De voorzitter sluit de raadpleging.